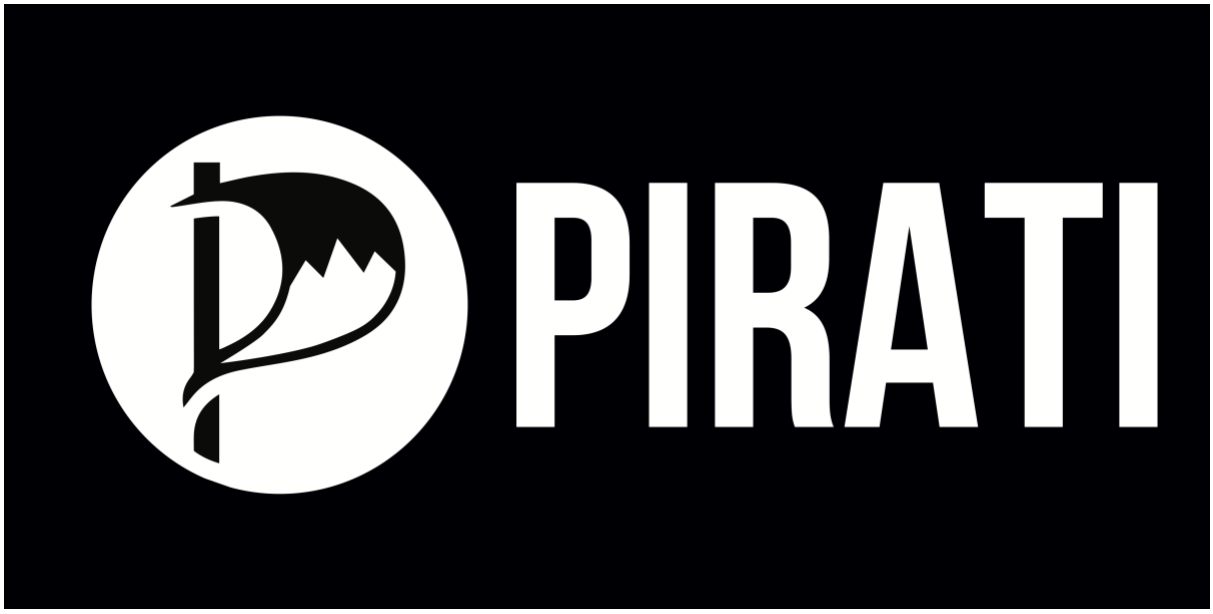

VOLILNI PROGRAM PIRATSKE STRANKE:

OBČINA STRAŽA

KAZALO

Uvod 3

1.0 PRVI NIVO 4

1.1 Občina mladih 4

1.2 Demokratičnost in transparentnost 4

1.3 Bližina vsakodnevnih storitev 6

1.4 Javni prevoz v vsako vas 7

1.5 Javna najemna stanovanja 8

1.6 Infrastruktura 9

2.0 DRUGI NIVO 11

2.1 Rumanja vas 11

2.2 Loke, Zalog, Volavče 11

Uvod

Smo mlada lokalna ekipa Piratske stranke v Straži. Pirati se zavzemamo za transparentnost, neposredno demokracijo in boj proti korupciji, v naši občini pa predvsem za to, da občina dela odprto in skupaj z ljudmi. Program smo pripravili na podlagi proračunov, načrtov razvojnih programov, sklepov občinskega sveta in zapisnikov krajevnih odborov ter pogovora z občani.

Pirati se za občinski svet potegujemo v dveh volilnih enotah:

- volilna enota 1 (Rumanja vas), kjer kandidira Timotej Bučar;
- volilna enota 5 (Loke, Zalog, Volavče), kjer kandidira Vid Bukovec.

Pirati kandidiramo, da bo občina poslušala in spet delovala v prid svojih občanov in skupaj z njimi. Da bi skupaj gradili urejeno podeželje, kjer bo vse potrebno blizu in kjer bomo mladi ostali.

Program smo zastavili dvonivojsko. Prvi nivo velja za celotno občino. Drugi nivo je namenjen posameznim volilnim enotam, kjer kandidiramo Pirati.

1.0 PRVI NIVO

Občinski svet je aprila 2023 sprejel Strategijo razvoja Občine Straža 2030+ z 42 cilji, zneski in roki. Velik del ukrepov z rokom 2022 – 2025 ni izveden, letnega poročila o izvajanju in vmesne ocene v letu 2025, ki ju strategija predpisuje, pa ni bilo.

Zato si ne izmišljujemo novih obljub tam, kjer jih je občina že dala. Sprejeto strategijo bomo izvajali: z letnim javnim poročilom o izvajanju na seji občinskega sveta, z vmesno oceno skupaj z občani in s številčnimi cilji tam, kjer jih danes ni. Kjer je strategija šibka (stanovanja, kultura, javni prevoz ob vikendih), jo bomo dopolnili.

1.1 Občina mladih

Mladi v Straži nimajo ne prostora ne glasu. Občina nima javnega razpisa za mladinske programe, strategije za mlade, obljubljene za leti 2022 in 2023, pa ni nikoli sprejela. Zato mladi po vsebine odhajajo v Novo mesto in se v svojem kraju ne prepoznajo.

Pirati predlagamo:

- Uvedbo odloka o mladih in sveta za mladino z lastnim proračunom.
  Sprejeli bomo odlok o mladih po vzoru drugih občin in lokalno strategijo za mlade. Ustanovili bomo svet za mladino, v katerem mladi iz vseh delov občine svetujejo občinskemu svetu in upravi. Svet za mladino bo sam pripravil predlog porabe 20.000 € letno za mladinske programe, dogodke in prostor za druženje, občinski svet pa ga bo potrdil.

- Uvedba javnega razpisa za sofinanciranje mladinskih programov.

- Gradnja oziroma dograditev objektov za skupinske športe ter igral za najmlajše v vaseh.

- Ureditev primernih prostorov: za nevladne organizacije, ki delujejo v javnem interesu na področju mladih, za mladinske programe in ureditev prostora za druženje.

- Prenovitev urnika šolske telovadnice in igrišča, da bosta odprta zvečer in ob vikendih za rekreacijo in bosta na voljo mladim.

1.2 Demokratičnost in transparentnost

Temelj vsake skupnosti je transparentnost. Omogoča odprto, sledljivo in javno delovanje organov oblasti, občanom pa nadzor nad porabo javnega denarja, sprejemanjem odločitev in integriteto funkcionarjev in ustanov. Brez nje ni zaupanja, zato je pogoj za vse ostalo.

Pirati predlagamo:

- Krajevni odbori z lastnim denarjem in s svojim glasom.

Krajevni odbori so najbližja vez med krajani in občino, danes pa lahko le predlagajo: nimajo lastnih sredstev, njihova mnenja niso obvezna, na pobude pa pogosto ne dobijo odgovora. S spremembo odloka o krajevnih odborih in poslovnika občinskega sveta bomo zagotovili:

- delujoče odbore v vseh sedmih delih občine (leta 2025 sta delovala le dva), izvoljene na zborih občanov;
- 35.000 € letno za projekte, ki jih bodo izbrali krajani: vsak odbor bo dobil 2.000 €, preostanek se bo razdelil glede na število prebivalcev. Krajani bodo na zboru izbrali manjše projekte v svojem kraju, občina pa jih bo izvedla. Participativni proračun, ki ga predvideva strategija razvoja, je v predlogu za leto 2027 dobil 20.000 €; mi predlagamo 35.000 € in da zaživi v vsaki volilni enoti;
- obvezno mnenje odbora pred vsako odločitvijo občinskega sveta, ki bo posegal v njegov kraj;
- pisni odgovor občine v 30 dneh na vsako pobudo odbora;
- javne zapisnike na spletni strani občine in letni zbor krajanov s poročilom o tem, kaj je bilo v kraju narejeno in koliko je stalo.

- Uvedba »odprte« občine: denar, pogodbe in odločitve na enem mestu.
  Po vzoru »Open budget« bomo vzpostavili pregleden prikaz proračuna, iz katerega bo razvidno, od kod bo denar prišel, kam bo šel in kdo ga bo prejel. Javno bodo objavljeni vsi interni akti, pogodbe in javna naročila ter vsi večji razpisi in pomembnejše kadrovske odločitve. Za vsak sklep občinskega sveta bo javno vidno, kdaj je bil sprejet in ali je bil izveden.

- Uvedba sprememb poslovnika občinskega sveta.
  Trenutni poslovnik postavlja občinski svet in župana v zelo neuravnotežen odnos moči in pristojnosti. S spremembami bomo zagotovili:

- poimensko glasovanje, objavljeno na spletu, da bo vsak občan lahko videl, kako je glasoval njegov svetnik;
- prenos sej v živo in trajen arhiv posnetkov na spletni strani občine;
- čas za vprašanja občanov na koncu vsake seje;
- rok, v katerem bosta morala župan in uprava odgovoriti na svetniška vprašanja;
- bolj uravnoteženo razmerje med svetom in županom pri pripravi dnevnega reda in gradiv.

- Uvedba javne prioritetne liste investicij.
  Danes ni jasno, zakaj ena investicija pride na vrsto, druga pa se leta prenaša iz proračuna v proračun. Uvedli bomo javno prioritetno listo, na kateri so vse investicijske pobude na enem mestu.

- Pobude bodo zbirali krajevni odbori, oddali jih bodo lahko tudi občani, društva in uprava.

- Vsaka pobuda bo dobila oceno po javnih merilih: varnost, število ljudi, ki jim koristi, nujnost, skladnost s Strategijo razvoja 2030+, možnost pridobitve zunanjih sredstev, stroški vzdrževanja in enakomeren razvoj vseh delov občine.
- Merila bo sprejel občinski svet, krajevni odbori bodo sodelovali pri pripravi liste.
- Lista bo podlaga za načrt razvojnih programov (NRP). Če bo župan predlagal drugačen vrstni red, ga bo moral javno obrazložiti.
- Lista bo objavljena na spletu, z oceno, stanjem, porabljenim denarjem in rokom za vsak projekt.
- Vsako leto bomo javno prikazali, koliko je bilo vloženo v posamezno volilno enoto in naselje.

o <u>Ureditev večje odzivnosti občine in uvedba kulture dialoga.</u>
Dialog ne sme ostati le v sejni sobi. Kadar projekti posegajo v zemljišča in življenjski prostor občanov, mora občina z lastniki in krajani govoriti že na začetku, ne šele takrat, ko so odločitve že sprejete.

- Pred vsakim večjim projektom bo javna predstavitev za prizadete krajane in lastnike zemljišč ter mnenje pristojnega krajevnega odbora.
- Pridobivanje zemljišč bo potekalo s spoštljivimi pogajanji in pošteno odkupno ceno.
- Občani bodo imeli na občini jasno kontaktno osebo za projekte, ki jih zadevajo, in rok, v katerem dobijo odgovor na vprašanje ali e-pošto.
- Daljše in pogostejše uradne ure svetnikov in uprave, tudi po vaseh.

1.3 Bližina vsakodnevnih storitev

Storitve se vse bolj selijo v Novo mesto, občani pa morajo za vsako malenkost sesti v avto. Ljudem je fizična dostopnost storitev zelo pomembna, najbolj pa pogrešajo bankomat in še kakšno trgovino.

Pirati predlagamo:

o <u>Postavitev bankomata v centru Straže v roku enega leta.</u>
Straža je brez bankomata že od junija 2023. Občina se od takrat »pogaja«, rezultata pa ni.

- Banki bi ponudili brezplačno lokacijo in elektriko v občinski stavbi ali ob njej.
- Ponudbe bomo zbrali od vseh bank hkrati. Če bankomat ne bo pokril vseh stroškov, ga bo občina sofinancirala.
- Banko Slovenije bomo opozorili, glede situacije v Straži v okviru predloga zakona o dostopnosti in uporabi plačilnih sredstev, ki predvideva bankomat za naselja z več kot 1.000 prebivalci.

- Odprtje nove trgovine v Straži.
  V Straži je samo ena trgovina. Tudi občinska strategija razvoja med slabostmi navaja premalo trgovin. Trgovino bo odprl zasebnik, občina pa bo ustvarila pogoje, da se bo odprtje trgovine trgovcu splačalo.

  - V spremembi občinskega prostorskega načrta bomo zagotovili primerno lokacijo za trgovino ob regionalni cesti.
  - Trgovskim verigam bomo poslali podatke o zaledju in prometu: 4.000 prebivalcev, ki jih bo vsako leto več, in okoli 5.000 vozil na dan iz smeri Dolenjskih Toplic in Žužemberka.
  - Ponudili bomo olajšavo pri komunalnem prispevku za trgovine in storitve v centru.

- Pridobitev zdravnika in »zdravstveni dom na domu«.
  Širitev zdravstvenega doma Straža je bila v strategiji predvidena za leta 2023 – 2025, zdaj pa je zamaknjena na 2027 – 2029. Zahtevali bomo izvedbo brez novega zamika, z dnevnim varstvom starejših, pravočasnim nadomeščanjem zdravnikov pred upokojitvijo ter koncesijama za zobozdravnika in pediatra.

- Uvedbo digitalne občine.
  E-vloge in spletno spremljanje vlog, objava podatkov v odprtih formatih in pomoč pri e-upravi za tiste, ki si ne znajo pomagati sami.

- Postavitev polnilnice za električna vozila.
  V občini ni niti ene javne polnilnice. Postavili bomo vsaj eno v centru Straže, s pomočjo zunanjega izvajalca.

- Uvedba enakih pravil za gasilska društva.
  Gasilci so temelj varnosti in skupnosti v vsaki vasi, zato morajo vsa društva v občini delovati pod enakimi pogoji. Trenutno ni jasno, po katerih merilih občina deli denar med društva.

  - Sprejeli bomo javna merila za financiranje gasilstva, ki bodo temeljila na kategorizaciji društev, številu intervencij, članstvu in potrebah po opremi.
  - Vsa društva bodo imela večletne pogodbe, da lahko načrtujejo nakup opreme in vozil.
  - Vsako leto bomo javno objavili, koliko je posamezno društvo prejelo in čemu so bila sredstva namenjena.
  - Pripravili bomo skupni načrt zaščite pred poplavami in drugimi nesrečami, v katerem bodo sodelovala vsa društva.

1.4 Javni prevoz v vsako vas

Živimo v času vse večje draginje in vse daljših zastojev. Storitve se selijo v večje regijske centre, promet pa duši naselja in ustvarja hrup. Edina trajna rešitev je manj osebnih avtomobilov na cesti, to pa je mogoče le z boljšim javnim prevozom. Zalog, Sela, Hruševec in Resa med počitnicami in ob vikendih nimajo možnosti avtobusnega prevoza.

Pirati predlagamo:

- Prevoz na klic za vsako vas.
  V občini že imamo brezplačne prevoze za starejše s prostovoljnimi vozniki in občinskim vozilom, ki pa se redko uporablja. Na tej osnovi bomo uvedli prevoz na klic, ki bo povezal vse kraje brez redne avtobusne linije s centrom Straže (zdravnik, lekarna, trgovina, občina) in z avtobusom. Prevoz se bo naročil po telefonu ali spletu dan prej, na voljo pa bo vsem občanom, ne le starejšim.

- Uvedbo več voženj na levem bregu Krke.
  Linija Žužemberk – Novo mesto po levem bregu že obstaja, a ne vozi dovolj pogosto. Z Direkcijo za javni potniški promet se bomo dogovorili za popoldanske, počitniške in sobotne vožnje ter za podaljšanje lokalnih linij Mestne občine Novo mesto do naselij v Straži.

- Šolski prevozi odprti za vse.
  Občina za šolske prevoze plača okoli 65.000 € letno. Letos je šolski prevoz Podgora – Dolnja Straža – OŠ Vavta vas postal redna javna linija, ki jo lahko uporablja vsak. Isto bomo uredili tudi v drugih naseljih.

- Brezplačne letne vozovnice za dijake in študente.
  Pravna podlaga že obstaja (pravilnik iz aprila 2026). Potrebna je le zadostna proračunska postavka za 100-odstotno subvencijo.

- Obnova postajališč in boljše obveščanje.
  Nadstrešnice, klopi in razsvetljava na postajališčih ter varen dostop do njih. Vozni red na vseh postajališčih, na občinski spletni strani in v glasilu.

- Obnova potniške železniške povezave Straža – Novo mesto.
  Proga že obstaja. Strategija razvoja je za leto 2024 predvidela 50.000 € za projektno dokumentacijo, ki pa ni bila izdelana. Študijo izvedljivosti bomo naročili in z njo pritiskali na ministrstvo in Slovenske železnice.

1.5 Javna najemna stanovanja

Mladi vse težje pridejo do lastnega stanovanja, saj je reševanje stanovanjske stiske prepuščeno zasebnemu trgu. V Straži je bilo v zadnjih 19 letih izdanih gradbenih dovoljenj za le 113 stanovanj, šlo pa je skoraj izključno za dovoljenja za enostanovanjske hiše. Najemnega stanovanja ni zgradil nihče. Gospodinjstev je za več kot četrtino več, kot je naseljenih stanovanj (1.491 proti 1.169), zato mnogi mladi ostajajo pri starših, po podatkih SURS. Država je s Stanovanjskim zakonom postavila temelje za gradnjo javnih najemnih stanovanj, Občina Straža pa po dostopnih podatkih še nima občinskega stanovanjskega programa, ki ji ga sicer zakon nalaga.

Pirati predlagamo:

- Sprejetje občinskega stanovanjskega programa.
  Stanovanjski zakon od občine zahteva, da sprejme in uresničuje občinski stanovanjski program. Program bo temeljil na analizi potreb, zlasti mladih, mladih družin in starejših, ter določil, koliko stanovanj, kje in kdaj bomo zagotovili, in katera občinska zemljišča so primerna za gradnjo. V pravilniku o dodeljevanju stanovanj bodo prednost imeli mladi in mlade družine s stalnim prebivališčem v občini.

- Gradnja s povezovanjem: občina prispeva zemljišče.
  Straža je proračunsko majhna občina, zato bomo javna najemna stanovanja gradili skupaj z drugimi. Občina bo v projekt vložila zemljišče s komunalno opremo in gradnjo ter bo oprostila plačilo komunalnega prispevka. Gradnjo bomo izvedli s Stanovanjskim skladom RS, ki ima do leta 2029 za sovlaganja z občinami na voljo 50 milijonov evrov in bi krilo do 50 % naložbe, ter povezali se bomo s sosednjimi občinami, na primer z Mestno občino Novo mesto, v skupni javni stanovanjski sklad. Občina bo v zameno dobila del stanovanj za svoje občane, tudi oskrbovanih stanovanj za starejše. Občinskega zemljišča ne bomo prodajali, ampak ga bomo namenili javnim najemnim stanovanjem.

- Nakup in obnova stanovanj za javni najem.
  Občina bo v letnem načrtu pridobivanja nepremičnin predvidela nakup stanovanj, zlasti v obstoječih blokih v Straži, ter njihovo obnovo za javni najem. Za to bomo ustanovili proračunski stanovanjski sklad, v katerem se bo denar za stanovanja zbiral iz leta v leto.

1.6 Infrastruktura

Eden največjih izzivov celotne Straške doline je promet. Smo tranzitna občina, skozi katero poteka promet iz smeri Dolenjskih Toplic, Žužemberka in Kočevja proti Novemu mestu in avtocesti. Že vrsto let se opozarja na preobremenjenost naselij s tovornim prometom, zlasti v Zalogu, Lokah, Vavti vasi in centru Straže. Zagotoviti je treba tudi kolesarske poti in urejene pločnike ob cestah.

Pirati predlagamo:

- Izvedba proračuna, namenjenega za promet.
  Leta 2026 je bilo za promet namenjenih 1,6 milijona €, do konca septembra porabljena le četrtina. Za obvoznico Zalog je bilo v proračunih 2020 – 2026 predvidenih 440.000 €, porabljenih pa zgolj 3,4 %. Vsaj dve tretjini denarja za promet bosta porabljeni v letu, za katero sta bili namenjeni. Rekonstrukcija regionalne ceste skozi Vavto vas je odprta od leta 2018, gradnja pa se še ni začela. Vsak projekt v NRP bo imel rok in odgovorno osebo, uprava pa bo enkrat letno poročala o izvajanju občinske prometne strategije.

- Ureditev pločnikov in kolesarskih poti, z jasnimi roki za izvedbo.
  Pločniki in kolesarske poti iz sprejete občinske prometne strategije bodo dobili jasne roke za izvedbo. Projekti se ne bodo več prenašali iz leta v leto.

- Uvedba cone 30 v središčih vasi in ob šoli, prikazovalniki hitrosti, varne šolske poti in načrt tovornega prometa.

- Redno pluženje in čiščenje vseh lokalnih cest in kolesarskih poti po celotni občini.

- Razbremenitev naselij tranzitnega prometa.
  Obvoznica Zalog: je v NRP, glavnina denarja pa je predvidena šele od leta 2028. Zahtevali bomo, da se ne zamika več. Južna obvoznica Straže in Vavte vasi: obstaja samo v strateškem delu občinskega prostorskega načrta, brez projektne dokumentacije. Zahtevali bomo, da država začne s pripravo dokumentacije. Nov most čez Krko za tranzitni promet v povezavi z obvoznicama.

- Pridobitev lastnih prostorov za občinsko upravo.
  Občinska uprava od ustanovitve občine posluje v najetih prostorih in je samo od leta 2016 za najemnino plačala več kot 120.000 €. Pripravili bomo javno analizo, ali je ceneje urediti lastne prostore, na primer v obstoječem občinskem objektu ali na območju nekdanjega Novolesa. Če se izkaže, da je, bomo občini zagotovili lastne prostore, dostopne tudi starejšim, invalidom in staršem z vozički. Denar, ki danes gre za najemnino, bo šel v občinsko premoženje.

2.0 DRUGI NIVO

2.1 Rumanja vas

V Rumanji vasi je največja težava glavna cesta skozi vas, ki ogroža življenja vaščanov. Nedokončana ostajajo tudi gradbena dela pri Mladinskem domu.

Pirati predlagamo:

- Umiritev prometa.
  Hitrostne ovire ali stacionarni radarji, ogledala na nepreglednih točkah, dodatne omejitve in signalizacija. Cilj je varnost vseh v vasi, še posebej pa otrok.

- Razširitev ceste ob avtobusnem postajališču v smeri Dolenjskih Toplic.

- Ureditev prehoda za pešce v osrednjem delu vasi.

- Ureditev javne razsvetljave in asfaltiranje ceste v vasi.

- Obnova poti do Krke in vaško kopališče.
  Obnova stare poti in zgraditev kopališča na prvotni lokaciji.

- Ureditev Mladinskega doma Rumanja vas.
  Namestitev igral za otroke, tlakovanje ali asfaltiranje parkirišča, opremljanje kletnih prostorov in nadgradnja obstoječega igrišča.

- Subvencionirani prevozi za društva, na primer za Pesniški zbor upokojencev Straža.

2.2 Loke, Zalog, Volavče

Ta volilna enota se spopada s tovornim tranzitom, neurejenimi pločniki in slabim javnim prevozom. Tudi občinska strategija razvoja med slabostmi občine navaja »degradirane površine – območje Zalog«.

Pirati predlagamo:

- Nov pločnik v Zalogu po dogovoru s krajani.

- Cona 30 in omejitev tovornega prometa skozi Zalog.
  Cona 30 takoj, omejitev tovornega prometa razen dostave, ko bo obvoz urejen.

- Rekonstrukcija križišča na Volavčah in pločnik do gostišča Pod Smrekco.
  Križišče je v proračunu od leta 2011, zadnjič obljubljeno za leto 2025. Pred gradnjo bo potekala prometna simulacija in javna predstavitev, da semafor ne bo povzročal zastojev na mostu in skozi vas.

- Nadzor na Jakobovi poti (Sela – Loke), kjer vozijo motorji in avtomobili.

- Sanacija pomola in dostop do Krke v Lokah za gasilce, kopalce in čolnarje.

- Omejitev dejavnosti predelave in skladiščenja odpadkov v obrtni coni.
  Pred vsakim posegom bo potekala javna predstavitev za krajane.

- Zagotovitev javnih objav glede stanja tal in podtalnice na pogorišču v Zalogu.

- Ureditev kanalizacije v Zalogu: sanacija vdorov podtalnice v jaške, vzdrževanje meteornih jarkov.

- Ureditev biotopov v Zalogu kot prostor za sprehajalno in učno pot.

- Uvedba avtobusnega prevoza tudi popoldne in ob sobotah.

- Namestitev klopi in nadstrešnice na postajališčih javnega potniškega prometa.

- Ureditev javnega prostora za vaščane: za srečanja, društva in seje krajevnega odbora.

- Uvedba dolgoročne strategije razbremenitve celotne volilne enote.
  Začetek gradnje obvoznice Zalog, ki je v proračunu od leta 2011, in nov betonski most čez Krko za tranzitni promet. S tem bo gospodarska cona lahko rasla, vasi pa bodo razbremenjene. Tovorni promet ne sodi v vasi.